เอกสารประกอบการประชุมวิชาการระดับชาติ

เรื่อง

“วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน”

จัดโดย มหาวิทยาลัยคริสเตียน ร่วมกับมหาวิทยาลัยสยาม มหาวิทยาลัยธนบุรี
วิทยาลัยแสงธรรม และวิทยาลัยทองสุข

วันพฤหัสบดีที่ 15 พฤษภาคม 2557

ณ ห้องประชุม 1-204 อาคารบริหาร
มหาวิทยาลัยคริสเตียน นครปฐม

ผลของโปรแกรมการสนับสนุนการจัดการตนเองเพื่อชะลอไตเสื่อมจากเบาหวานต่อพฤติกรรมการจัดการตนเองและอัตราการกรองของไตในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ที่ไม่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้

Effects of Self-Management Support Program for Delayed Progression of Diabetic Nephropathy on Self-Management Behaviors and Glomerular Filtration Rate in Patients with Uncontrolled Type 2 Diabetes Mellitus

ศิริลักษณ์ ถุงทอง* ทิพมาส ชิณวงศ์** เพลินพิศ ฐานิวัฒนานนท์**

*นักศึกษาปริญญาโท สาขาการพยาบาลผู้ใหญ่ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

**ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาการพยาบาลอายุรศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

บทคัดย่อ

การวิจัยกึ่งทดลองนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมสนับสนุนการจัดการตนเองเพื่อชะลอไตเสื่อมจากเบาหวานต่อพฤติกรรมการจัดการตนเองและอัตราการกรองของไตในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ที่ไม่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 ราย คัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงตามคุณสมบัติที่กำหนด แบ่งเป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง กลุ่มละ 25 ราย โดยจับคู่ (matched pair) ตามคุณสมบัติดังนี้ 1) อายุต่างกันไม่เกิน 5 ปี 2) ค่าฮีโมโกลบินเอวันซีต่างกันไม่เกิน 2 เปอร์เซ็นต์ และ 3) ระยะไตเสื่อมอยู่ในระยะเดียวกัน กลุ่มควบคุมจะได้รับการดูแลตามโปรแกรมปกติ กลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมสนับสนุนการจัดการตนเอง เสริมทักษะการจัดการตนเองตามแนวคิดของแคนเฟอร์และแกลิกค์-บาย ร่วมกับรูปแบบการสนับสนุนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้วยเทคนิค 5 เอ ประเมินผลก่อนและหลังการทดลองในสัปดาห์ที่ 1 และ 12 ใช้แบบประเมินพฤติกรรมการจัดการตนเองซึ่งได้ทดสอบความเที่ยงได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาคเท่ากับ .74 และวัดอัตราการกรองของไตด้วยเครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบตามมาตรฐานของโรงพยาบาล การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปใช้สถิติบรรยาย การทดสอบสมมติฐานใช้สถิติที

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองที่ได้โปรแกรมการสนับสนุนการจัดการตนเองมีคะแนนพฤติกรรมการจัดการตนเองมากกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) สำหรับค่าเฉลี่ยอัตราการกรองของไตระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองหลังเข้าร่วมโปรแกรมการสนับสนุนการจัดการตนเองพบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > .05$) แต่ภายในกลุ่มทดลองพบว่าอัตราการกรองของไตสูงขึ้นกว่าก่อนการได้รับโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)

คำสำคัญ: พฤติกรรมการจัดการตนเอง, การชะลอไตเสื่อม, เบาหวานชนิดที่ 2

Abstract

This quasi-experimental study aimed to evaluate the effects of self-management support program for delayed progression of diabetic nephropathy on self-management behaviors and clinical outcomes in patients with uncontrolled type 2 diabetes mellitus. Fifty participant were purposively selected and assigned to experimental group (n = 25) and control group (n = 25) using simple random method and matched pair sample group following properties. 1) age difference does not exceed 5 years. 2) hemoglobin A1c difference does not exceed 2 percent. and 3) same stages of chronic kidney disease. The control group receiving regular care, the experimental group receiving the self-management support program. Evaluation, conducted in the first and twelfth weeks for both the controlled group and experimental group. The instrument for data collection were self-management behaviors questionnaire, the reliability of self-management behaviors questionnaire was examined using Cronbach's alpha coefficient (alpha = .74), and instrument for collection glomerular filtration rate, the tool has been validated following hospital standards. The data were analyzed using descriptive statistics, and the hypotheses were test using Paired t-test and Independent t-test.

The results revealed that intervention program was able to increase the self-management behaviors scores significantly ($p < .05$) and after receiving intervention program the glomerular filtration rate between control group and experimental group had not significantly ($p > .05$), while within experimental group the glomerular filtration rate had significantly higher ($p < .05$)

Keywords: Self-Management Behaviors, Delayed Progression of Diabetic Nephropathy, Type 2 Diabetes Mellitus

บทนำ

เบาหวานเป็นโรคเรื้อรังที่เป็นปัญหาสำคัญทางด้านสาธารณสุขของโลก จากข้อมูลสมาพันธ์เบาหวานนานาชาติ (American Diabetes Association: ADA, 2012) ได้รายงานว่าในปัจจุบันทั่วโลกมีผู้เสียชีวิตด้วยโรคเบาหวาน 4 ล้านคนต่อปีเฉลี่ย 8 วินาทีต่อ 1 คน สำหรับประเทศไทยพบผู้ป่วยเบาหวานทั่วประเทศในปี 2553 จำนวน 607,828 คน เพิ่มขึ้นจากปี 2552 จำนวน 49,672 คน คิดเป็นร้อยละ 8.59 และพบผู้เสียชีวิตจากเบาหวานในปี พ.ศ. 2554 จำนวน 7,625 คน เพิ่มขึ้นจากปี 2553 จำนวน 770 คน (สำนักงานโรคไม่ติดต่อ, 2555) จากการสำรวจสุขภาพของประชาชนคนไทยโดยการตรวจร่างกายครั้งที่ 4 พ.ศ. 2551-2552 พบว่ามีผู้ป่วยเบาหวานถึงร้อยละ 71.5 ที่ไม่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้ (สำนักงานสำรวจสุขภาพประชาชนไทย, 2552) สุดท้ายแล้วผู้ป่วยกลุ่มนี้ก็จะมีโรคร่วมตามมาได้แก่ ภาวะไตเสื่อมจากเบาหวาน ซึ่งเป็นภาวะแทรกซ้อนที่เกิดขึ้นและพบเจอมากที่สุดในผู้ป่วยเบาหวาน ดังนั้นการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดให้มีค่าใกล้เคียงค่าปกติมากที่สุดจะสามารถป้องกันไตเสื่อมจากเบาหวานได้ มีการศึกษาพบว่าการลดค่าฮีโมโกลบินเอวันซีได้ 1 เปอร์เซ็นต์ สามารถช่วยลดการเสื่อมของไตได้ถึง 35 เปอร์เซ็นต์ (พรเพ็ญ, 2550) แต่หากผู้ป่วยไม่สามารถจัดการตนเองเพื่อควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้ เมื่อระยะเวลาผ่านไปนาน ประสิทธิภาพในการทำงานของไตก็จะลดลง โดยเฉลี่ยหลังจากเป็นเบาหวานมาประมาณ 10 ปี จะพบอาการแทรกซ้อนทางไต คือ เริ่มมีไตเสื่อมได้